

Možnosti využitia finančných prostriedkov ŠF v SR v sektore poľnohospodárstva

Anna Polednáková¹

Abstrakt

Významným pozitívom členstva v Európskej únii je možnosť účasti na európskej regionálnej politike. Hlavnou myšlienkou regionálnej politiky EÚ je spoločenstvo založené na solidarite, kde ekonomicky silnejšie regióny pomáhajú ekonomicky slabším. Slovenské poľnohospodárstvo zaostáva za poľnohospodárstvom „starých“ členských krajín, najmä technickým vybavením a z toho vyplývajúcou nižšou produktivitou práce. Otázka modernizácie strojového vybavenia, zvýšenia produktivity práce sa stáva otázkou budúcnosti poľnohospodárskych podnikov. Hlavným cieľom Slovenskej republiky v poľnohospodárskom sektore je zvýšiť výkonnosť a zabezpečiť potravinovú kvalitu.

Európsky poľnohospodársky usmerňovací a garančný fond (EAGGF) je jedným z hlavných nástrojov štrukturálnej a regionálnej politiky Európskej únie v oblasti prispôsobovania sa poľnohospodárstva na dlhodobé štrukturálne zmeny v poľnohospodárstve, rozvoj poľnohospodárskej infraštruktúry, obnovy a rozvoji vidieka, ktorý má pomôcť naplniť uvedený cieľ

Kľúčové slová

Európska únia, štrukturálne fondy, štrukturálna politika, Európsky poľnohospodársky usmerňovací a garančný fond, Finančné nástroje pre usmerňovanie rybolovu, Národný rozvojový plán.

1 Európska únia a štrukturálne fondy

Slovenská republika vstúpila do Európskej únie 1. mája 2004. Tento nesporný politický a ekonomický úspech bol dlhou cestou prípravy, kompromisov a vývoja našej krajiny. Otvorili sa nám dvere, za ktorými sa skrývalo množstvo rôznych možností. Na jednej strane nepochybne výhody, ale ako to už býva, aj veľa obmedzení a ústupkov.

Významným pozitívom členstva v Európskej únii je možnosť účasti na európskej regionálnej politike. I keď nové členské krajiny mali právo podieľať sa aj na predvstupovej pomoci, tá povstupová je niekoľkonásobne vyššia. Hlavnou myšlienkou regionálnej politiky EÚ je spoločenstvo založené na solidarite, kde ekonomicky silnejšie regióny pomáhajú ekonomicky slabším, aby ich dobehli. Preto dnes Európska únia vynakladá viac ako tretinu svojho rozpočtu na zvýšenie konkurencieschopnosti regiónov, zamestnanosť a rozvoj mestských a vidieckych oblastí.

Slovenské poľnohospodárstvo a potravinárstvo sa v posledných rokoch stali svedkami a účastníkmi hlbokých zmien. Po prechode na trhové hospodárstvo prešlo toto odvetvie transformačným procesom, ktorý spôsobil zmeny v právnej forme podnikania na pôde, kde sa bývalé štátne majetky a poľnohospodárske družstvá transformovali na akciové spoločnosti a spoločnosti s ručením obmedzeným. Zároveň ako výsledok uplatnenia reštitučných nárokov vzniklo množstvo súkromných fariem.

¹ Anna Polednáková, doc. Dr. Ing. Katedra podnikových financií, FPM, Ekonomická univerzita, Bratislava, polednak@euba.sk

Slovenské poľnohospodárstvo zaostáva za tým európskym, najmä technickým vybavením a z toho vyplývajúcou nižšou produktivitou práce. Otázka modernizácie strojového vybavenia, zvýšenia produktivity práce sa stáva otázkou budúcnosti poľnohospodárskych podnikov. Slovenské podniky v tomto procese dostali pomocnú ruku z EÚ v podobe spolufinancovania projektov zo štrukturálnych fondov.

Ďalšou výzvou, s ktorou sa musí poľnohospodársko - potravinársky komplex vyrovnáť, je členstvo Slovenska v Európskej únii. Slovenské podniky sa musia adaptovať na rozsiahly systém riadenia poľnohospodárstva, vrátane platného legislatívneho a inštitucionálneho rámca.

1.1 Nástroje regionálnej politiky

Prostredníctvom štrukturálnych operácií² Európske spoločenstvo podporuje dosiahnutie všeobecných cieľov stanovených v základných zmluvách s EÚ. Nástrojom regionálnej politiky sú štrukturálne fondy. Sú jedným z viacerých fondov EÚ a majú dlhú históriu a vývoj Európska únia má k dispozícii štyri fondy, cez ktoré rozdeľuje svoju finančnú pomoc:

- Európsky fond regionálneho rozvoja (European Regional Development Fund-ERDF)
- Európsky sociálny fond (European Social Fund)
- Európsky poľnohospodársky usmerňovací a garančný fond (European Agriculture Guarantee Fund – AEGGF)
- Finančné nástroje pre usmerňovanie rybolovu (Financial Instrument for Fisheries Guidance – FIFG)

Štrukturálne fondy nefinancujú individuálne projekty, ale viacročné programy regionálneho rozvoja, ktoré spoločne pripravujú regióny, členské krajiny a európska komisia. Z týchto prostriedkov, na základe určených pravidiel, môžu o podporu uchádzať súkromné firmy, inštitúcie či mimovládne organizácie.

Z analýz, ktoré sa uskutočnili vyplýva, že najviac finančných prostriedkov je sústredených na Cieľ 1 (70 %), Cieľ 2 (12 %) a na Cieľ 3 (12 %). Zostatok prostriedkov bude určených pre Finančný nástroj pre usmerňovanie rybolovu, podporné a technické opatrenia spoločenstva. Štrukturálne fondy EU podľa cieľov a objemu vyčlenených prostriedkov sú uvedené v tabuľke č. 1 a č.2.

Tabuľka č. 1. Štrukturálne fondy podľa cieľov

	Cieľ 1	Cieľ 2	Cieľ 3
Čo budú štrukturálne fondy financovať	Zaostávajúce regióny	Regióny so štrukturálnymi ťažkosťami	Regióny, ktoré potrebujú pomoc v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy alebo pracovných príležitostí
	Západné Slovensko Stredné Slovensko Východné Slovensko	Bratislavský kraj	Bratislavský kraj
Štrukturálne fondy	Európsky fond regionálneho rozvoja	Európsky fond regionálneho rozvoja	Európsky sociálny fond

² Pod pojmom štrukturálne operácie rozumieme čerpanie finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu.

	Európsky sociálny fond Európsky poľnohospodársky usmerňovací a garančný fond Finančný nástroj na usmerňovanie rybolovu	Európsky sociálny fond	
Finančné prostriedky pre štrukturálne fondy na roky 200-2006 (mld.euro)	135,9	22,5	24
Percento z celkového rozpočtu štrukturálnych fondov	70 %	11,5 %	12 %

Zdroj : Nariadenie Rady ES č 1260/ 1999 .

Tabuľka č. 2. Objem finančných prostriedkov pre Štrukturálne fondy a Kohézny fond v SR na roky 2004-2006.

2004	Štrukturálne operácie v mil. euro	481,8
	Štrukturálne fondy	288,7
	Kohézny fond	193,1
2005	Štrukturálne operácie	559,2
	Štrukturálne fondy	396,5
	Kohézny fond	162,6
2006	Štrukturálne operácie	723,8
	Štrukturálne fondy	502,3
	Kohézny fond	221,5
Celkom	Celkom štrukturálne operácie	1 764,9

Zdroj : Nariadenie Rady ES č 1260/ 1999 .

1.1.1 Európsky poľnohospodársky usmerňovací a garančný fond

Hlavným cieľom Slovenskej republiky v poľnohospodárskom sektore je zvýšiť výkonnosť výroby s dôrazom na ochranu životného prostredia a starostlivosť o zvieratá, zlepšiť spracovateľskú štruktúru poľnohospodárskych výrobkov a zabezpečiť potravinovú kvalitu.

Európsky poľnohospodársky usmerňovací a garančný fond (EAGGF) je jedným z hlavných nástrojov štrukturálnej a regionálnej politiky Európskej únie v oblasti prispôsobovania sa poľnohospodárstva na dlhodobé štrukturálne zmeny v poľnohospodárstve, rozvoj poľnohospodárskej infraštruktúry, obnovy a rozvoji vidieka., ktorý má pomôcť naplniť uvedený cieľ.

Je rozdelený do dvoch sekcií:

- **-garančná sekcia** financuje opatrenia cenovej podpory a exportných dotácií, aby sa zabezpečili výrobcem stabilné ceny. Podporuje aj rozvoj vidieka v rámci Spoločnej poľnohospodárskej politiky vo všetkých častiach Európskej únie.
- **-usmerňovacia sekcia** poskytuje dotácie pre racionalizačné schémy, modernizácie a štrukturálne zlepšenia farmárstva.

1.1.2 Finančný nástroj pre usmerňovania rybolovu

Finančný nástroj pre usmerňovanie rybolovu (FIFG) slúži na zlepšenie konkurenčných podmienok v rybárskom odvetví a na rozvoj životaschopných obchodných partnerov v oblasti rybárskeho priemyslu.

1.2 Sektorový operačný program Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka

Základnou myšlienkou štrukturálnej politiky Európskej únie je odstraňovanie rozdielov medzi jednotlivými regiónmi v rámci Spoločenstva a to formou ekonomického a sociálneho rozvoja zaostalých oblastí. Každá krajina musí vypracovať základný programový dokument na odstraňovanie rozdielov medzi jednotlivými regiónmi. Podľa nariadenia Rady ES je strategickým dokumentom pre čerpanie pomoci zo štrukturálnych fondov **Národný rozvojový plán**. Úlohou Národného rozvojového plánu je poskytnúť obraz o súčasnom stave regiónov a súčasne naznačiť možnosť riešenia problémov. Jeho súčasťou sú operačné programy, ktoré konkretizujú problémy jednotlivých oblastí.

Sektorový operačný program Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka stanovuje priority a konkrétne opatrenia, na ktoré sa poskytuje pomoc. Rámcovo vymedzuje okruh subjektov, ktoré môžu žiadať o podporu a stanovuje aj rozmedzie finančnej podpory na jeden projekt.

Hlavným cieľom SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka je: zlepšenie multifunkčného poľnohospodárstva a trvalo udržateľného vidieka.

Priority a opatrenia sú podrobne rozpracované v programovom doplnku SOP. Programový doplnok stanovuje aj detaily opatrení stanovených v SOP, na základe ktorých sa môžu potencionálni užívatelia programu uchádzať o finančnú pomoc. SOP poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka stanovuje nasledovné priority a opatrenia:

Priorita 1: Podpora produktívneho poľnohospodárstva

Opatrenie 1.1. Investície so poľnohospodárskych podnikov

Opatrenie 1.2. Zlepšenie spracovania a predajnosti poľnohospodárskych produktov

Priorita 2: Podpora trvalo –udržateľného rozvoja vidieka.

Opatrenie 2.1. Trvalo- udržateľné lesné hospodárstvo a rozvoj lesníctva

Opatrenie 2.2.: Rybné hospodárstvo

Opatrenie 2.3.: Podpora prispôsobovania a rozvoj vidieckych oblastí

Opatrenie 2.4.: Vzdelávanie

Opatrenie 2.5: Technická pomoc

Možnosti čerpania prostriedkov v období rokov 2004 -2005 a odhad na roky 2006-2008 je uvedená v tabuľke č. 3

Tabuľka č. 3. Odhad očakávaných výdavkov pre štrukturálne fondy a štátny rozpočet na roky 2006 -2008

Programový dokument: **Sektorový operačný program "Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka"**

Programový dokument	Čerpanie			Štátny rozpočet		Odhady					
	2004		prevod na osobitný účet dofinancovania	2005		2006		2007		2008	
	ES	ŠR	ŠR	ES	ŠR	ES	ŠR	ES	ŠR	ES	ŠR
Priorita 1											
opatrenie 1.1	0	0	98 700	647 830	277 972	1 047 732	449 028	780 384	407 010	260 128	135 670
opatrenie 1.2	0	0	48 600	335 912	144 320	382 667	164 000	533 473	264 263	177 824	88 088
Priorita 2											
podopatrenie 2.1.1.	0	0	4 586	23 993	10 108	35 000	15 000	30 917	14 979	10 306	4 993
podopatrenie 2.1.2.	0	0	6 104	65 767	16 457	131 250	35 000	10 469	5 735	3 490	1 912
podopatrenie 2.2.1.	0	0	480	5 963	2 555	9 100	3 900	7 855	3 748	2 618	1 249
podopatrenie 2.2.2.	0	0	720	6 904	2 959	4 667	2 000	20 021	9 136	6 674	3 045
podopatrenie 2.3.1.	0	0	23 700	229 816	53 867	188 000	47 000	209 333	57 824	69 778	19 275
podopatrenie 2.3.2.	0	0	16 300	92 878	39 805	81 667	35 000	229 574	110 480	76 525	36 827
opatrenie 2.4.	0	0	1 200	19 075	6 359	27 000	9 000	13 333	4 966	4 444	1 655
opatrenie 2.5.	0	0	3 900	39 519	13 028	120 000	40 000	49 432	18 152	16 477	6 051
Spolu	0	0	204 290	1 467 657	567 430	2 027 083	799 928	1 884 791	896 292	628 264	298 764

Či prostriedky zo štrukturálnych fondov budú efektívne využité, ukaáže až monitoring projektov, kotrý musia subjekty využívajúce štrukturálne fondy podávať. Prvé výsledky tak možno očakávať začiatkom roka 2006.

Literatúra

- [1] BALKO, L. a kol: Štrukturálne fondy EÚ v slovenskej právnej reflexii. Epos, Bratislava, 2004
- [2] DRAHOŠOVÁ, A.- FÁBEROVÁ,I. – GAZDOVÁ,E. :Prechod od predvstupovej pomoci k štrukturálnym fondom. Mercury, Bratislava, 2003.
- [3] EURÓPSKA KOMISIA: Regionálna politika EÚ. Delegácia Európskej komisie v SR, Bratislava, 2002
- [4] MINISTRSTVO PODOHOSPODÁRSTVA SR: Plán rozvoja vidieka 2004-2006 Slovenská republika. Bratislava, 2004
- [5] EURÓPSKA KOMISIA: Regionálna politika EÚ. Delegácia Európskej komisie v SR, Bratislava, 2002
- [6] VILÁMOVÁ, Š: Jak získat finanční zdroje Evropské unie. GRADA Publishing, a.s. Praha, 2004
- [7] Eurokompas 1,2,3, vydáva IC „štrukturálne fondy pre Slovensko, 2004
- [8] [http:// www.strukturalnefondy.sk/](http://www.strukturalnefondy.sk/)
- [9] [http:// www.apa.sk](http://www.apa.sk)

Summary

Possibilities of government funds usage in the Slovak Republic in the agriculture area

Advantage of membership in European Union is the option of participating in European regional policy. The main idea of the regional policy of the European Union is society based on solidarity, where economically stronger regions help economically weaker regions. Slovak agriculture stays behind the European, especially in technical equipment and therefore it has lower work productivity. The modernization of machine equipment, raising the work productivity is becoming the question of future of agricultural companies. The main of Slovak republic in the agricultural sector is to raise efficiency and to provide food quality. European agricultural guarantee and guidance fund (EAGGF) is one of the main instruments of structural and regional policy of the European Union in the field of adapting of agriculture towards the long term structural changes in agriculture, development of agricultural infrastructure, development and reconstruction, which is about to fulfill the aim mentioned above.